

Landgoed de Wiersse

Vorden (GLD)

WAAROM VERDIENT JOUW TUIN DE TITEL 'DE MEEST BIJZONDERE TUIN VAN NEDERLAND'?

300 jaar liefdevol familiebeheer is overal zichtbaar in de 16 hectare Rijkmonumentale tuinen van De Wiersse. Hier ervaart de bezoeker tuinkunst zoals in Engeland, Frankrijk of Italië, maar in dit geval direct verbonden met het omliggende Achterhoekse coulisselandschap. De tuinen vormen een levend kunstwerk waarin beek en vijvers, heemplanten en varens, een slingerende beukenloofgang van 100 meter, bruggen, fontein en beelden zich vloeiend aaneenrijgen. Sinds 1678 bleef het landgoed steeds in familiebeheer. In 1893 kwam het in handen van jonkheer Victor de Stuers, grondlegger van de Nederlandse monumentenzorg en pleitbezorger van het Rijksmuseum. Zijn dochter Alice de Stuers en haar echtgenoot William Edward Gatacre gaven begin 20e eeuw de tuinen hun huidige karakter. Gatacre, een Engels-Ierse majoor, ontwierp romantische doorzichten en assen, benadrukt door bruggen, banken, geschoren taxushagen en fontein. In 1963 namen hun zoon E.V. Gatacre en zijn Engelse vrouw Laura het beheer over. Sinds de openstelling in 1977 hebben meer dan een half miljoen bezoekers de tuinen bewonderd. In 2008 werd het gehele landgoed overgedragen aan een ANBI-Stichting. Het behoud van De Wiersse in de 21e eeuw vraagt om een balans tussen erfgoedzorg en ecologie. De openstelling voor publiek daagt ons uit om duurzame oplossingen te verweven met historisch ontwerp—niet alleen om het verleden te bewaren, maar om als levend erfgoed een inspiratiebron voor de toekomst te zijn. Zo zijn gazons omgezet in kruidenrijk hooiland, chemische middelen verbannen, inheemse beplanting versterkt en het gebruik van machines verminderd. Tegelijkertijd blijft de balans tussen de strakke lijnen van een formele tuin en de weelderigheid van verwildering, kenmerkend voor De Wiersse, leidend in alle ontwikkelingen.

AUTHENTICITEIT

De Wiersse is een ensemble van huis, tuin, landschap en gemeenschap, waar de familieband, geschiedenis en liefde voor deze plek in alle details zichtbaar zijn. De huidige vorm werd begin 20e eeuw vastgelegd door Alice de Stuers en William Edward Gatacre, die bestaande structuren samenvoegden tot een harmonieus geheel. Gatacre, geworteld in de Engelse en Ierse tuinkunst, baseerde zich op de landgoederen van zijn jeugd. Zijn herinneringen aan parklandschappen als Curraghmore beïnvloedden zijn ontwerp van zichtlijnen en open ruimtes, waarin formeel en informeel in balans zijn. Generaties daarna hebben de tuin verder verfijnd met respect voor het oorspronkelijke ontwerp. Toekomstige plannen richten zich op het versterken van deze structuren, het herstel van de waterhuishouding en de uitbreiding van de historische moestuin. Duurzaam beheer heeft een steeds grotere rol, met een focus op biodiversiteit, circulair onderhoud en aanvulling van traditionele beplanting met inheemse soorten, waarbij ook de gemeenschap steeds meer betrokken raakt.

DUURZAAMHEID

Als historische tuin voelen we niet alleen de plicht, maar ook het plezier om duurzame oplossingen te ontwikkelen waar erfgoedbehoud en ecologische verantwoordelijkheid in evenwicht staan. In de afgelopen jaren is 10.000 m² gazon omgevormd tot botanisch hooiland om de biodiversiteit te bevorderen. Chemische bestrijdingsmiddelen zijn volledig uitgebannen en compostering is verhoogd. Daarnaast beperken we het gebruik van machines en minimaliseren we beregening.

De voormalige rozentuin is omgevormd tot een weide met inheemse flora, waarbij de historische structuren van de Parterre de Broderie uit 1912 intact zijn gebleven. Tijdens de jaarlijkse Ambachtelijke Plantenmarkt bieden we een platform voor duurzame kwekers en inspireren we tuinliefhebbers tot ecologisch verantwoord tuinieren.

Door deze initiatieven fungeert De Wiersse als een levend voorbeeld van hoe erfgoed en duurzaamheid hand in hand kunnen gaan en inspireren we tuinen binnen én buiten Nederland.

SOCIALE COMPONENT

De Wiersse is geen stilstaand monument, maar een levend geheel, gedragen door een gemeenschap die zich met hart en ziel inzet. Een klein tuinteam, dat groots werk verricht, bestaat uit professionele vakmensen, gepassioneerde amateurs en internationale stagiaires die hier kennis en ervaring opdoen. Daarnaast helpt een groep van 55 vrijwilligers wekelijks mee in de tuinen, het park, het landschap en de moestuin, en bij de openstelling aan het publiek. De Wiersse biedt ook een beschermde werkplek voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en fungeert als leeromgeving voor toekomstige generaties tuiniers. Zonder al deze mensen zou het behoud en de ontwikkeling van de tuinen niet mogelijk zijn.

De jaarlijkse Ambachtelijke Plantenmarkt brengt niet alleen duurzame kwekers en tuinliefhebbers samen, maar benadrukt hoe De Wiersse een werkende tuin is, die inspiratie biedt en waar erfgoed, natuur en mensen elkaar versterken —een plek die leeft door de inzet van velen.

WAT ZOU JIJ DOEN MET HET PRIJZENGELOF VAN €10.000?

De moestuin van De Wiersse kent een lange geschiedenis en was ooit vier keer zo groot als nu. De ambitie is om deze historische functie te versterken en de moestuin opnieuw een plek te laten zijn waar productie, educatie en gemeenschap samenkomen.

Een belangrijk aspect hiervan is het duurzaam telen van zacht fruit en oude fruitrassen volgens bodemvriendelijke en regeneratieve principes. Zelf plukken, proeven en ontdekken maakt de tuin tastbaar voor iedereen en verbindt jong en oud met de seizoenen, de planten en de herkomst van voedsel. Voor kinderen opent het een wereld van ontdekking, terwijl het voor anderen een hernieuwde waardering voor tuinen en planten kan opleveren.

Met het prijzengeld willen we de vrijwilligersfaciliteiten verbeteren, extra fruit aanplanten en verkennen hoe de moestuin een grotere rol kan spelen in het betrekken van jongeren bij historisch groen. Door deze verder uit te breiden en toegankelijker te maken, blijft De Wiersse een plek waar kennis, vakmanschap en plezier samenkomen—en waar iedere generatie een eigen band met de tuin kan opbouwen.